

ЖУЖАНА ГАЗЕ

ДУНАВСКЕ КОЦКЕ

Изабрао и с немачкої йрвео

Стеван Тонтић

ЧЕТВРТА КОЦКА

1.

Кад неко у Пасауу тачно
гледа, види различите боје
трију ријека у ушћима, јер
Илц је много тамнији но Дунав,
Ин свјетлији, дио пута теку
тробојно даље, онда се боје
мијешају, разазнаје се то
из птичје перспективе, но поглед
се и с обале исплати, ваља
само имати кад и гледати.

2.

Док неко дакле стоји тамо код
обају ушћа, чуди се (можда),
зашто се Дунав од извора до
Црног мора Дунав зове. Поред
Дунава постоје другдје Двина,
Дуена, Дњепар, Дон. Чудно, како
та имена личе, а на крају
се све те ријеке исто зову,
првотно просто само ријека.
Дунав има неки нарочит сјај,

3.

али шта то већ значи, када се далеке воде баш тако зову, а Изар, који мало додаје, и увире у релативно млад Дунав (а додавати ипак не значи увијек увирати), тај Изар има исто тако више имењака, Изер и Изèр у Француској. Од сличности се неком заврти, настаје збрка, прави

4.

дармар, ко да нема једнозначних ријечних корита са уредном водом, већ само, куд год погледаш, губитак оријентације. А опет, има у томе нешто, да људи, удаљени хиљадама километара, своје ријеке слично зову. Сигурно се некад уз Дунав возио неки човјек с харизмом, који је с изванредном

5.

убједљивошћу могао витлат заставом, с лозинком на њој: Дунав.

Тад он дође, сви су му махали
и понављали шта је рекао.
Ипак, његов противник бјеше на
путу, дивно стојећ на сплаву и
високо држећ своју заставу,
бескрајно дуго. Изер, викао
је, Изер, каткад Истер –та ријеч
стајаше и на застави. Тако

6.

се Дунав звао раније. Неко
је вријеме омиљен спорт било
именовање ријека. Мушки
су путовали, мудри мушкарци,
жене не, вријеме је давања
имена, као вријеме гајтан-
-керамике, ил леденог доба,
неандерталаца, ренесансе.
Та времена мора свако знати
напамет, и то да све ријеке

7.

имају једно име. Хиљаде
жена зову се Роза, мушкарци
звани Георг живе добро, име
Ахмед и Марија никоме не
смета, могло би се звати Мун и

Мајмун и касније доказати
ко је стварно, то би се морало.
И с ријечју Дунав потрајало
је, све док свако није пажљиво
ослушкивао, нордијска Двина

8.

никад није искусила такву
наклоност. Лијепа је, како да
не буде, у том је ствар. Љепота
ријека, ни мушка ни женска, о
старости се не говори много,
о давнини се не расправља, што
важи јест продорност имена, а
то се и код особа поредит
може, без много питања шта пак
име значи. Примјер: Агнеш значи

9.

чедна, чиста, што нико не мора
да зна. Знано је о мркој Агнеш
(у неким круговима) да једном
је с драгим у кревету лежала,
дању, сасвим сигурна (мислила
је), најзад крај драгана, кад су се
врата отворила. У вратима
њен муж. Тешко је рећи шта се тад

за тили час одиграло, зашто
је драган мужа убио, Агнеш

10.

мртваца замотала у чаршав,
из којег је крв капала, потом
су свакако обоје признали
убиство, блиједи признали шта
се збило. Претходно је отишла
Агнеш још на ријеку да платно
пере, да пере, да чаршав пере,
берскрајно га пере, избјегла је
осуду јер није изашла из
ријеке, па прича нема краја.

ПЕТА КОЦКА

1.

Шта би било да се дуж Дунава одувијек зборило енглески, тим језиком који се свакоме отвара и допушта подесне идеје. Банг, банг, казује једна чувена пјевачица о својим вјежбама на клавиру. Банг, банг, за њу првобитно музика бјеше. Красно, а како би то гласило на њемачком ил словачком? Али

2.

енглеско *dænju:b* узбурка воду, настају нови вртлози, косо изроне водене плетенице и јуре попречно ка обали. Енглески Дунав ваљао би се у свом базену, желио би да му море дође у сусрет, плима, како енглеске ријеке знају.

И Шекспир би у Бечу на свијет
дош'о ил на кољену Дунава,

3.

Мађари би имали свој „инглиш“,
сигурно *waving* казали, *wavend*
танцали, Барток би у таквоме
окружју друге пјесме складао,
не те које знамо, то значи да
не би ни био познат, енглески
Барток. Како се у воду виче.
И у Словачкој би се зборило
високим енглеским, и чак још у
делти, што у томе птичјем рају

4.

не би за птице промијенило
много. Али би можда енглески
с временом имао словачки звук,
по нагласку лако замјењив са
мађарским, српским или румунским.
Сваки предио има свој одјек,
односно сваки пејзаж тражи скроз
одређен начин говорења. На
вјетровитим морским обалама
важан је јако једноличан пјев,

5.

да би се уопште чуо, мора
се с гласом горе-доле, казано
тима цури дијелом кроз вјетар,
што је већином довољно. Али
на Дунаву се нико не треба
вијати, ту се говори јасно
у равницу и не каже се *ои*,
и *аи* или пак други вртложни
самогласници. Тачније, срђу
нејасни вокали ионако

6.

доле до Линца и Беча, ипак
би се, најкасније од кољена
Дунава, енглески мијењао,
прилагодио клими и прије
свега Дунаву, који до свога
кољена јасно према истоку
тече, онда пред једним брдом,
једним горјем, савије кољено.
То је заокрет, и одатле је
Дунав као преуређен, има

7.

времена, широка је ријека
у равници, с језиком равнице,

плитак као крокодил. Додуше,
тамо нема крокодила, ипак
како ток погнуто и широко
напредује, шуња се поредба.
Прво је хтјела на исток, онда
правце на југ, ко да је остала
без електрошока. Потом је све
у реду. Блатно тло без младица,

8.

оне воле само бистру воду.
Брдски предјели су плићи, одсад
се иде право у смјеру југа,
што је могуће шире, shit egal
шта други мисле, да л' коментари
стижу на енглеском ил како год.
Они пак не погађају стварно.
Занимљиво је, ипак, мишљење,
мада не безусловно за Дунав.
Премда је све у ријечи. Стога

9.

се мишљење с временом мијења,
стог се мијењају и ријечи,
оне мисле са нама, неке су
логично доспјеле у заборав,
такође на Дунаву, за то су

сад ту нове енглеске ријечи,
јер многи желе да на Западу
живе, отуд воле све енглеско.
Они се одвајају од смјера
ријеке, стог нажалост фућкају

10.

на свој источни Дунав, ал се на
кољену Дунава колебају.
Ситуација са заокретом
ријеке мора се једном видјет,
да се схвати како се то збива.
Труле приче пливају напријед,
назад, пред расулом су, стог људи
посрћу, пецају оно прошло, по
њемачки просуто, руски сиво,
турки сомот и друге остатке.

ШЕСТА КОЦКА

1.

Вода што пљуска, траве се њишу
на обали, легну у ријеку,
и опет се њишу. Поред мене
плива госпон с блатом ил пијеском
у устима, не брани се, мирно
воду удише, мисли да плива
неко вријеме и не потоне,
мисли он, мисли да му у грлу
грља, примјећује да у њему
грми, у властитом грлу заче

2.

се гргљање, клопара, мисли он,
неки лимени вентилатор у
њему не иде исправно, мисли
госпон, стварно мисли да би просто
морао једном да се одмори
и стога легне на леђа. Мирно
лежи, вода га укосо носи,
потом се брзо вуче ка југу
и не кашље, битно му је боље,
те скреће, у самозабораву,

3.

у даљину. Лагано престижем
гране, летве, пластичне флаше и
оно што ме иначе још прати
у ријечи. Далеко преда мном
плива моја сестра много брже,
била је већ ко дјевојка битно
боља у води, ток јој не смета.
Кад се неко вријеме одгурне,
добро јој је, ја пак заостанем,
почиње киша, фин кишни вео

4.

накратко прође, тако да вода
ситне рупице доби, а брз ток
добро се чује, осјећа прије
свега, иначе је миран. Али
онда се отицање понавља,
и опет кашље човјек крај мене.
Вратио се на чудан начин, сад
плива полако крај мене и при
том мисли да у њему и даље
гргла, комад лима запиње у

5.

њему, вентилатор заклопара
крилом, каже он, јер се то крило

опет заглибило, објашњава
тон у свом грлу, крило од лима
се прикљештило, мисли, и хоће
то, али не одвећ тачно да зна.
Из секунде у секунду опет
пада киша, прво равномјерно
лагано, па прашти окомито,
све жешће, и ја бјежим напоље

6.

ка обали, као да је вода
одозго посебно пријетећа.
Али човјек плива даље, лицем
спрам воде, продире мислима у
воду, послушкује клопара ли
лим још у њему. На обали се
скоро заглибим, околу само
блатна земља, и док даље гацам,
чујем позади: музика гребе,
мокре пјесме свира један мали

7.

оркестар, тонови се расплину
неко вријеме, онда се гласно
испрсе, људи свирају стару
пјесму о чамцу, коби на прамцу
у вечерњој румени, а сада

видим и оркестар, пет брадоња,
чуче под неким платном за једра,
збијени, пет лимених дувача,
један од тих људи пушта десно
раме да виси чим дигне трубу,

8.

и тонови штропоћу један за
другим низ његова рамена на
гло. Сад свирају на свој лимени
начин сурфање, сурфање, сурф на
вјетру, најмокрији комад који
се при овом времену замислит
да, ту се сјетим дрских јахача
таласа, што на Ајсбаху ступе
на вјештачка брда таласа и
стану на своје даске. Ја сам их

9.

видјела, један с црном одјећом,
црне косе, никад није пао,
сваки поједини вал схватао,
лако кољено свијао, дубље
свијао, право стајао, лако
рукама по зраку млатарао,
испод његове даске бескрајно
надирући, прштави таласи,

и дајућ најзад мјесто другима,
бацио се у Ајсбах, притоку

10.

Изара, павши отуд посредно
у наручје Дунава. Међутим,
један други чекаше стрпљиво
да се с обале спусти на даску,
одмах се сурвао у таласе,
дигао се, чекао, попео
на даску и сурвао, вратио
се и смјеста поново у брзу,
вољену воду пао, која је
с њим ка далеком Дунаву текла.

СЕДМА КОЦКА

1.

Један пријатељ бјеше готов да
купи теретни брод, стари шлепер,
који би дијелио с другима.
За десет учесника била би
повољна прилика, мислио је,
ал понуда није занимала
никог, ни мене, десет хиљада
евра по глави за теретни брод
није имао нико, много је
то новца, мада се путовање

2.

и превоз привиђају у многим
главама, све више, чини ми се,
а и ја бих радо пловила дуж
Дунава на радном броду. Ал то
је сад могуће само напољу,
на мору, Агнеш је једном давно
нашла прибјежиште на шлеперу,
тада је била заједно с једним
скривеним љубавником на једном
старом чамцу *inbedded*. Када су

3.

ноћу били скочили у Дунав да мало пливају, она се за длаку није утопила. Данас таквих скровишта нема. А десет хиљада евра баш је превише, рекла сам пријатељу, уз то је понуђени брод практично једна олупина. Ако и јест, то би му, мислио је, објаснили и други, ипак он не би уопште

4.

шлепер возио, промијенио би му само мјесто, иначе би био што ближе води. Теретњак о ком он сања је четрдесет метара дуг, с великом кабином капетана и купатилом тек ту недавно модернизованим. Чудан детаљ: дозвољен је газ два метра с теретом, брод би дакле до два метра тонуо у ријеку,

5.

при чем водостај у Пасауу лежи око четири метра, то

је довољно за утапање и пловидбу, само теретњак с пуним товаром тражи пола висине воде. А сад читих да је Дунав кратко пред Бечом само два метра дубок, и теретњаци смију да плове с пола терета. Дунав сад није благословен водени пут.

6.

Бродови с газом од два метра не би ни морали да се усидре, мирно би легли на дно. При томе је Дунав у Аустрији био још донедавно седам метара дубок, и лађе плове кроз такве промјенљиве воде, ако их не задрже. Раније, најрадије бих ишла с простим шлепером угља до Црног мора, гулила кромпир

7.

за људство, све вријеме гулила, радо и мјесецима, иако вожња од Пасауа до ушћа траје свега четири недјеље, рачунају ли се чак времена

чекања и додатно слободан
дан на неком комарчјем острву,
да бих се једном могла опружит
у зеленилу. Ипак бих даље
гулила кромпир, сиров ил куван,

8.

све и да људство пиринач воли.
Пиринач у мирисном зраку над
ријеком. Кофу с мрким љускама
видим још и сад пред собом. Сједих
напољу, на сточићу, кофа ми
стајаше пред ногама, поред ње
лонац с чистим кромпиром, само тад
заборавих да себи кабине
оцртам. Могло би се замислит
да сва посада легне да спава

9.

у кабини. Сваке ноћи сви у
једном простору, није то било
лако за људе, које по броју
нисам познавала, десет или
двадесет особа, сви они у
једном простору, док сам се ја, за
њихов мир забринута, старала
за ред са метлом у руци, изнад

мене голо ријечно небо, а
шлепер држао правац ка ушћу.

10.

Капетан је сједећ управљао
бродом, његови људи спавали,
неки су хркали, а ја ноћу
мела. Брод је ујутро био чист
и веш километрима једрио
на врпци. Висио сприједа, пас
позади лајао, ил обратно,
каткад чак с аутом на палуби.
Тако бје и узводно Дунавом,
пловећ на шлеперу за Пасау.

Жужана Газе
ДУНАВСКЕ КОЦКЕ
Прво издање
2017.

Уредник и рецензент
Ненад Шапоња

Лектура
Олга Марковић

Коректура
Марија Мејић

Припрема за штампу
Саша Пешић

Пласман
Књижара АГОРА
тел. 023-526-738; 064-648-2288

Издавач
АГОРА
Зрењанин, Коче Коларова 12 А
Агора – издаваштво, Нови Сад, Илirsка 16 А
e-mail: ns.agora@gmail.com ; www.agora-books.co.rs

За издавача
Драгослава Живков Шапоња

Штампа

Сајнос, Нови Сад, Момчила Тапавице 2

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.112.2-14

ГАЗЕ, Жужана

Дунавске коцке / Жужана Газе ; [изабрао и с немачког превео
Стеван Тонтић]. - 1. изд. - Нови Сад ; Зрењанин : Агора, 2017 (Нови
Сад : Сајнос). - 89 стр. ; 17 цм. - (Библиотека „Аријел“ ; књ. 11)

Превод дела: Donauwürfel / Zsuzsanna Gahse. – Тираж 300.

ISBN 978-86-6053-213-0

COBISS.SR-ID 315954439